

Nuorten väkivalta – riskit ja ennuste

OPH webinaari 12.11.2025 marko.manninen@thl.fi

NUORISOVÄKIVALTA RÄJÄHTI KÄSIIN!

**15-VUOTIAAT TERRORISOIVAT
KATUJA – POLIISI AVUTON!**

'Ei uskalla enää kauppaann'
huutaa järkyttynyt mummo

**Asiantuntija varoittaa: "Tilanne on kuin
amerikkalaisessa kauhuelokuvassa!"**

**▲ KOULUT ROMAHTAVAT, SOME LIETSOO,
VÄKIVALTA LEVIÄÄ – KUKA ENÄÄ USKALTAÄ JAKEEN?**

Nuorten käytösoireilu: Suomi vs EU

- Nuorisorikollisuuden määrä Suomessa on **samaa tasoa kuin muissa pohjoismaissa**
- **Samaa tasoa tai hieman alempana** kuin muissa Euroopan maissa
- **Jengiytyminen** on ollut perinteisesti **vähäistä**
- Nuorten tekemät **henkirikokset aiemmin harvinaisia**

FINLAND

Population 5.5M

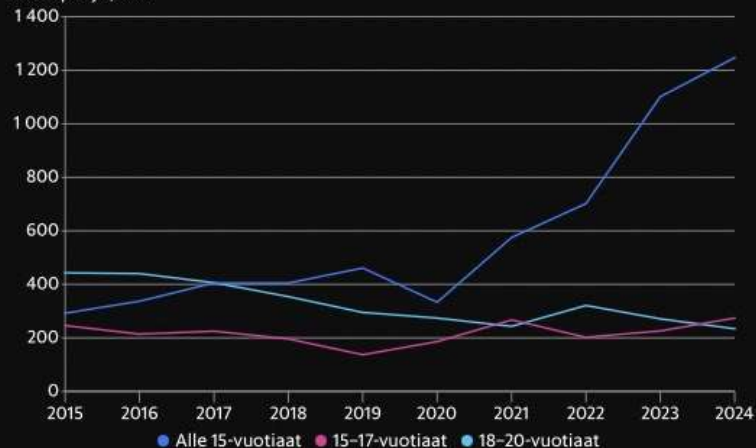
EU member

NATO member

A Scandinavian country

Nuorten pahoinpitelyt tammi–kesäkuussa vuosina 2015–2024

Lukumäärät koskevat rikosepäilyjä, jotka poliisi on luokitellut selvitettyiksi rikosepäilyä, lkm.

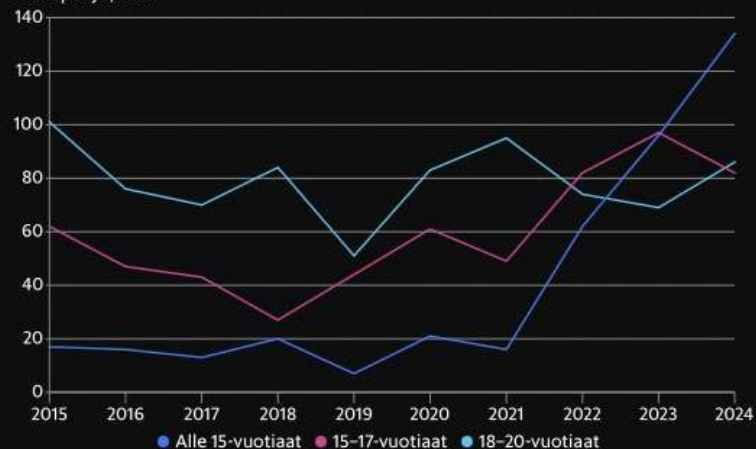

Koonnut: Lasse Kerkelä / HS

Lähde: Poliisihallitus

Nuorten ryöstöt tammi–kesäkuussa 2015–2024

Lukumäärät koskevat rikosepäilyjä, jotka poliisi on luokitellut selvitettyiksi rikosepäilyä, lkm.

Koonnut: Lasse Kerkelä / HS

Lähde: Poliisihallitus

N
V
N

Nuoremmat tekijät

- Poliisin tietoon tulevan väkivalta- ja ryöstörikollisuuden kasvu keskittyy alle 15-vuotiaille

Väkivalta

- Teräaseiden kantaminen on yleistynyt
- Ryöstöissä lyödään uhria

Nöyryyttäminen

- Nöyryytysväkivalta, sosiaalinen ulottuvuus
- Tekojen kuvaaminen ja jakaminen sos mediassa¹
 - Tekijät: 14% - jakaminen 61%
 - Uhrit: 11% - jakaminen 56%

¹ Suonpää, Raeste ja Saartenoja: Nuorten rikoskäyttäytyminen ja uhrikokemukset 2024 (Nuorisorikollisuuskysely 9.lk)

Aggressio lapsella

- Aggressio on tunne, joka on välttämätöntä yksilön kehityksen kannalta
- Haastavissa elämäntilanteissa lapsen haasteellinen käytös voi tilapäisesti lisääntyä – tämä ei välttämättä ole merkki häiriöstä
- Neljännes nelivuotiaista puree, lyö tai potkii toisinaan suuttuessaan

KUVIO 1.

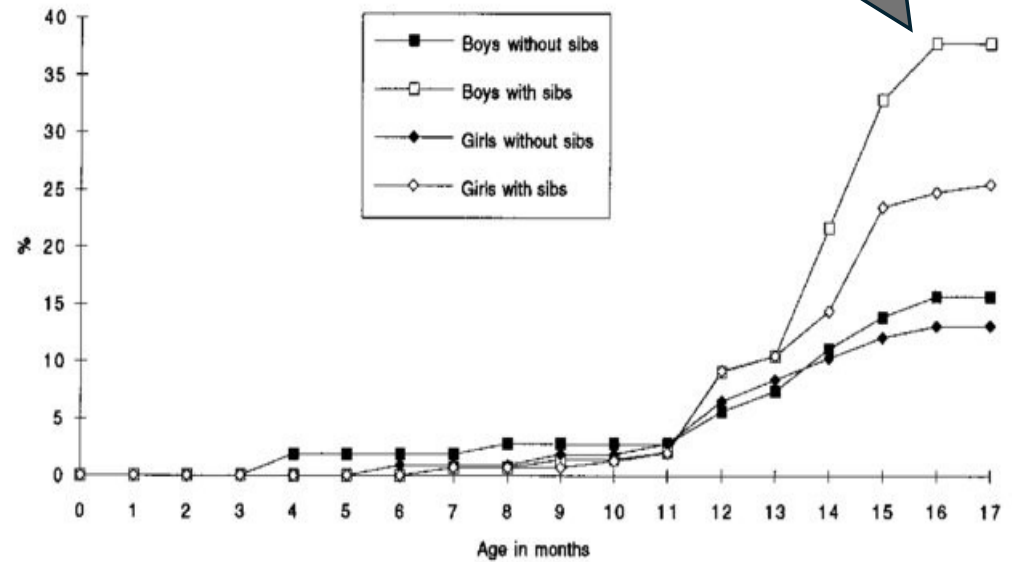
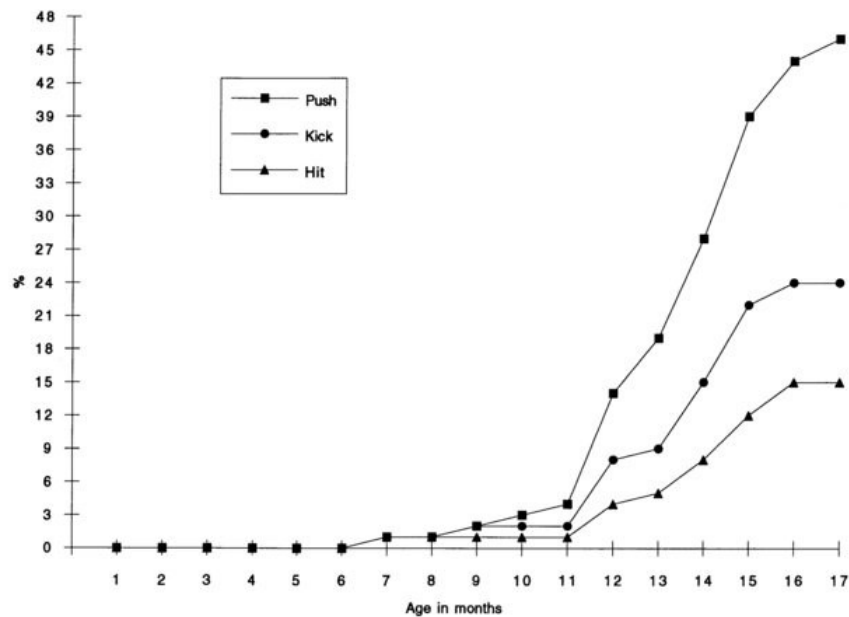
Käytösoireen mahdollisia syitä.

Kuvio on muokattu kirjassa *Vaikeudesta voimaksi* (Finn Lectura 2017) julkaistusta kuvasta.

Lapsen
käytösoireilun
taustalla voi
olla varsin eri
tyyppisiä syitä

Aggressiivinen käyttäytyminen lisääntyy noin vuoden iässä

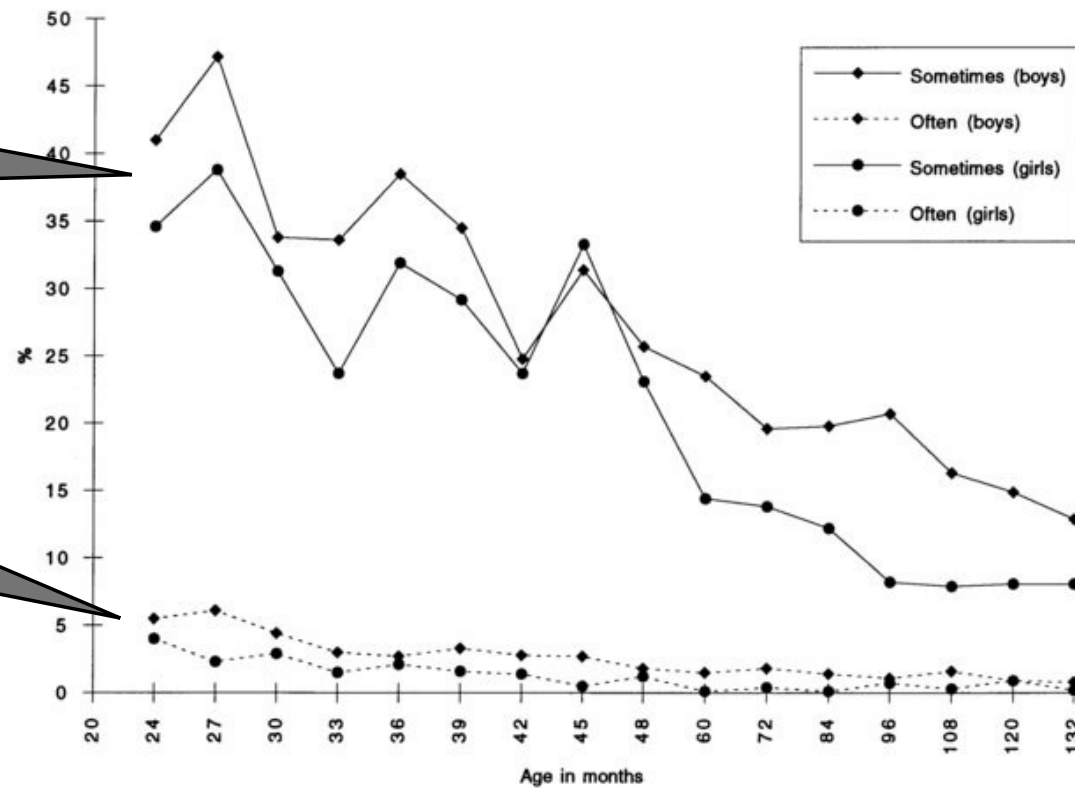
Vauvaikä: sisarukset tuplaavat väkivaltaisen käyttäytymisen määrän

Tremblay, R., ym. 1999 The search for the age of 'onset' of physical aggression: Rousseau and Bandura revisited. Criminal Behaviour and Mental Health, 9, 8-23.

2v jälkeen väkivalta vähenee iän myötä:
2-11v lyövät, purevat ja potkivat lapset %

“joskus”

“usein”

Aggressiivinen käyttäytyminen ja väkivalta yleistyvät uudelleen nuoruusiässä – kuten myös muu riskinotto

MURROSIKÄ

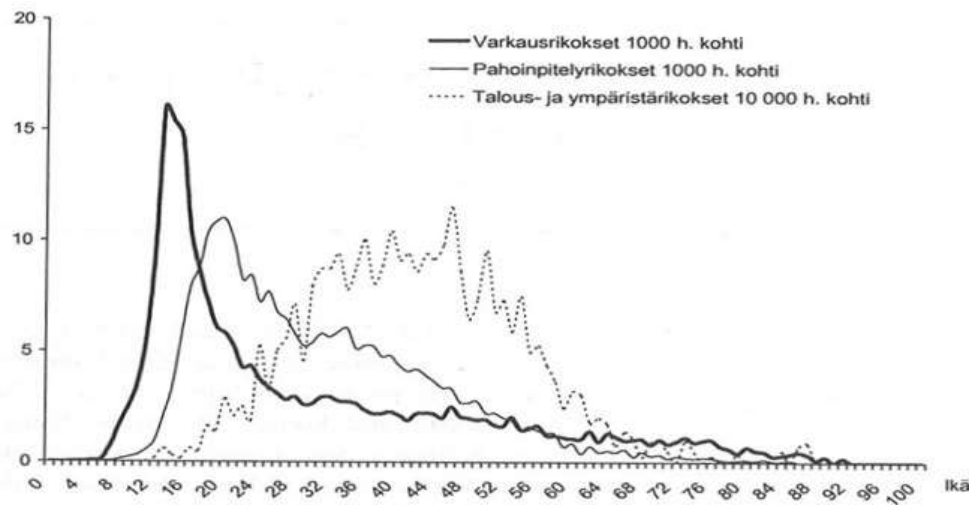
- **Kaasu > jarru**
- Hormonien vaikutus kasvaa & etuotsalohko on vasta kehittymässä
- Itsenäistyminen - kaveripiirin vaikutus kasvaa, vanhempien vähenee
- Sosiaalinen uusjako
- Identiteetin rakentaminen
 - Kuka minä olen?
 - Mihin minä kuulun?
 - Mistä tulen ja mihin olen matkalla?
 - Mikä on oikein ja mikä väärin?

Tyypillinen liikennekuolema: nuoren kuskin vakava ylinopeus ja humalatila

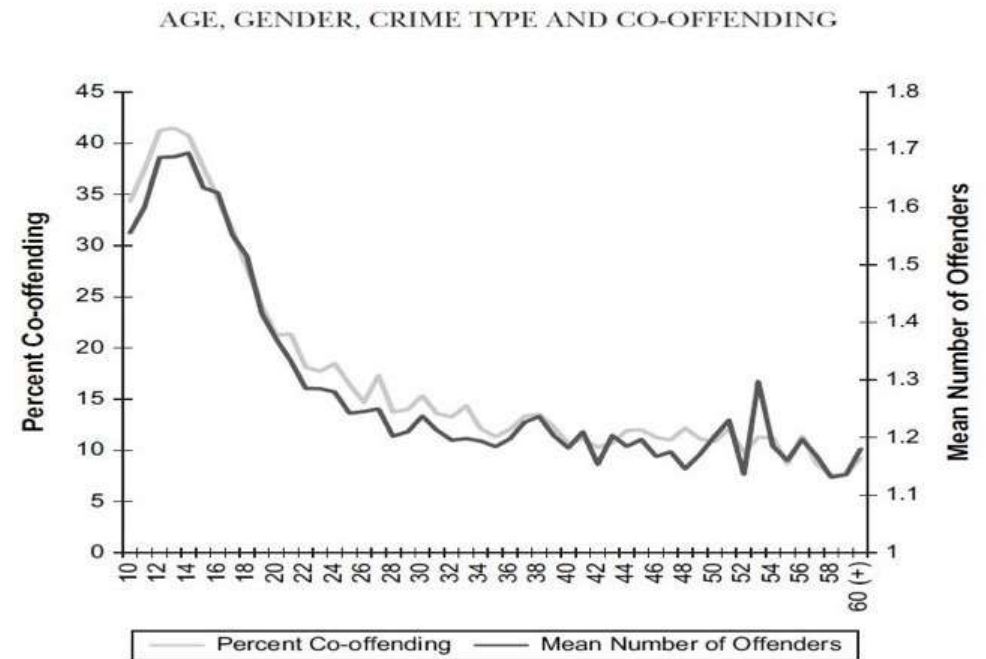

Henkilöauto joutui sivulukuun vasemmalle ohjautuvassa kaarteessa ja ajautui oikealle tieltä ulos. Onnettomuus tapahtui päivänvalossa. Sää oli poutainen ja tien pinta kuiva. Ajoneuvo vaurioitui ja paloi kauttaaltaan.

ACC Age-crime curve

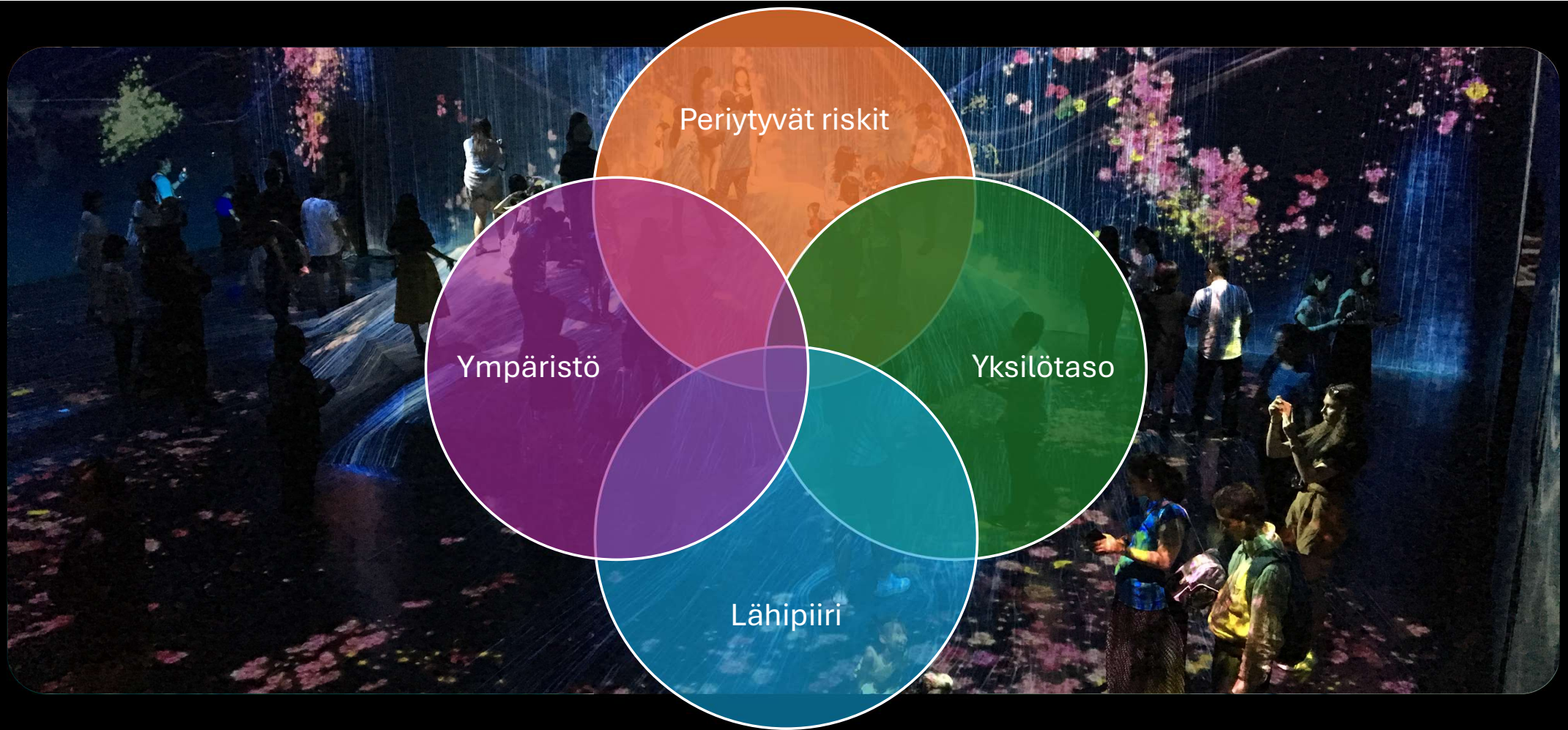

Kuvio 1 Varkaus-, pahoinpitely- sekä eräiden talous- ja ympäristörikosten ikäjakauma 2004. Huom. talousrikokset suhteutettu ikäryhmän 10 000 henkeä kohden

Honkatukia et al (2006). *Nuorisrikollisuus : määrä, syyt ja kontrolli.*

van Mastrigt, S. B., & Farrington, D. P. (2009). *Co-Offending, Age, Gender and Crime Type: Implications for Criminal Justice Policy.*

Väkivaltaan on hyvin harvoin vain yksi syy

-
- Impulsiivisuus
 - Päihde- ja MT-häiriöt
 - Amygdalan yliaktiivisuus

Raskaudenaikainen

- Stressi
- Päihteet
- Ravinto kokonaisuutena
- Infektiot

Synnytys-
komplikaatiot

- Vakavan käytöshäiriön periytyvyys on korkea, 40-70%
- M>F
- Epigenetiikka: epäsuotuisa kasvuympäristö voimistaa perinnöllistä alttiutta

- Aggressiivisuus
- Impulsiivisuus
- Päihde- ja MT-häiriöt
- Matala lepopulssi
- Vaimea stressireaktio

Malli-
oppiminen

Vähäiset resurssit

Neuropsykologia

- Spatiaaliset puutokset → vv äidin kanssa
- Verbaaliset puutokset → vv yleisesti
- Toiminnanohjaus

Tunteiden käsittely-
vaikeudet

Temperamentti

- Korkea elämishakuisuus
- Matala vaikeuksien välttäminen
- Impulsiivisuus

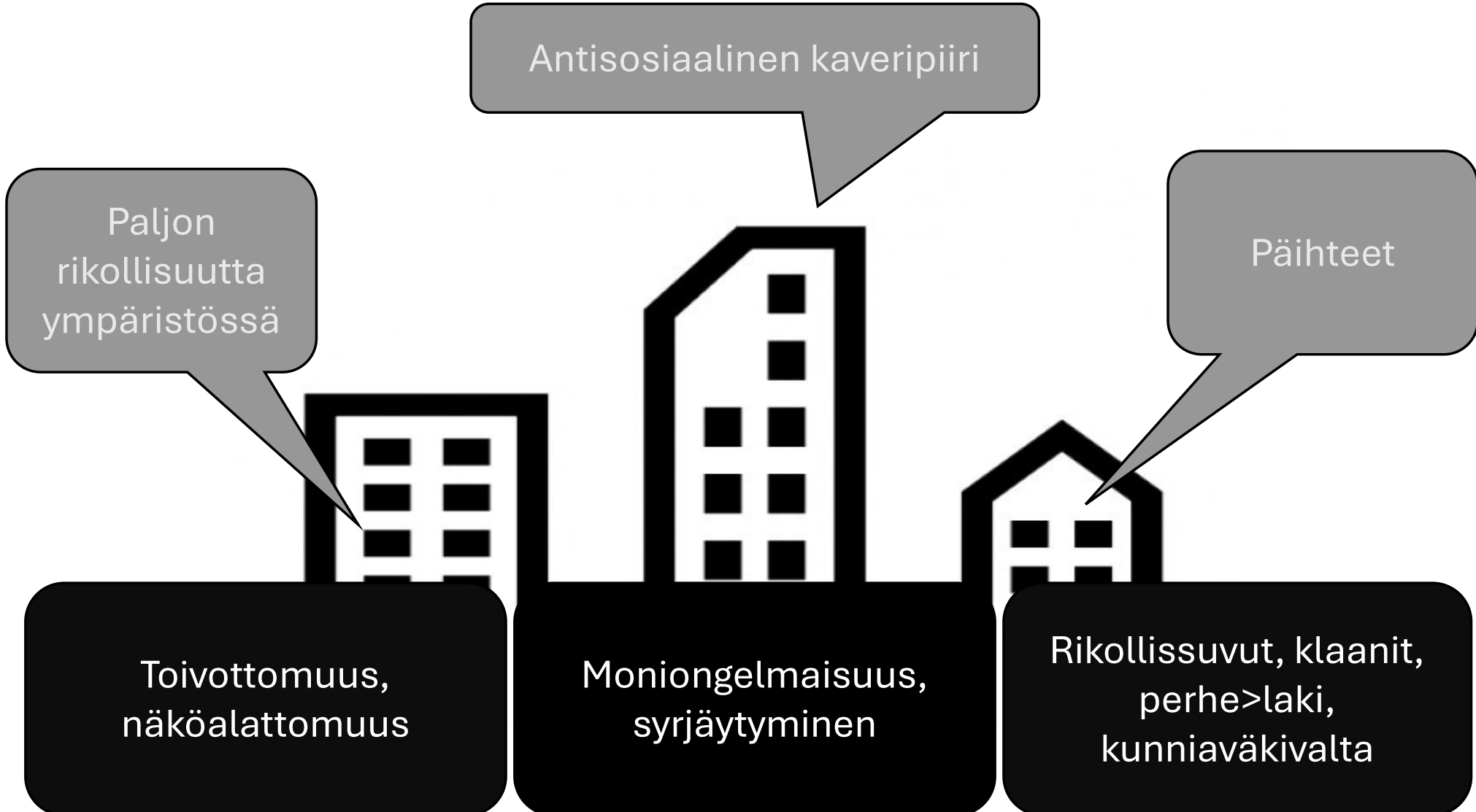
Iskut päähän, joihin liittyy tajuttomuutta
→ väkivaltaisuus

→ Heikko koulusuoriutuminen

- perheväkivalta
- rankaiseva tai epäjohtonmukainen kasvatustyyli
- antisosiaaliset vanhemmat
- päihdeongelmat
- heikko vanhempien ohjaus
- vanhempien kylmä asenne
- vanhempien väliset konfliktit

- suuri perhekoko
- matala SES

Antisosiaalinen kaveripiiri

Paljon
rikollisuutta
ympäristössä

Päihteet

Toivottomuus,
näköalattomuus

Moniongelmaisuus,
syrjäytyminen

Rikollissuvut, klaanit,
perhe>laki,
kunniaväkivalta

Rikollisuudesta tiedetään, että

- M>F
- Eri rikostyypeillä on erilainen etiologia
- Puolet vangeista saa uuden tuomion 5v sisällä
- 3% tekee yli 50% rikoksista
- 1% väestöstä: 2/3 väkivaltarikoksista
- 8-v väkivaltaisuus →
 - Aikuisiän rikollisuus TAI
 - kouluvaikeuksia, ongelmajuomista 27-vuotiaana ja työttömyyttä 36-vuotiaana²

→ Vakava rikollisuus kasautuu

Falk, O. et al. (2013). *The 1 % of the population accountable for 63 % of all violent crime convictions.* / Sourander, A. et al. Childhood predictors of male criminality: a prospective population-based follow-up study from age 8 to late adolescence. / <http://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/ajankohtaista/tiedotteet/jauutiset/2015/03/rikollisuudenjarikostenuusimisenlaskivatrikosseuraamusasiakkaidenmaaraa.html>

Moffittin käytöshäiriö-taksonomia

Moffitt, T (2006). *Life-course persistent versus adolescence-limited antisocial behavior*. Book chapter.

AL

Nuoruusikään rajoittuva

- näpistely, ilkivalta, waretus
- 12 v. → 25 v.
- yleistä >90%; pidättäytyvillä usein sos.ongelmia
- Pääosin tilanne- ja ryhmäsidonnaista
- M/F 1,5x

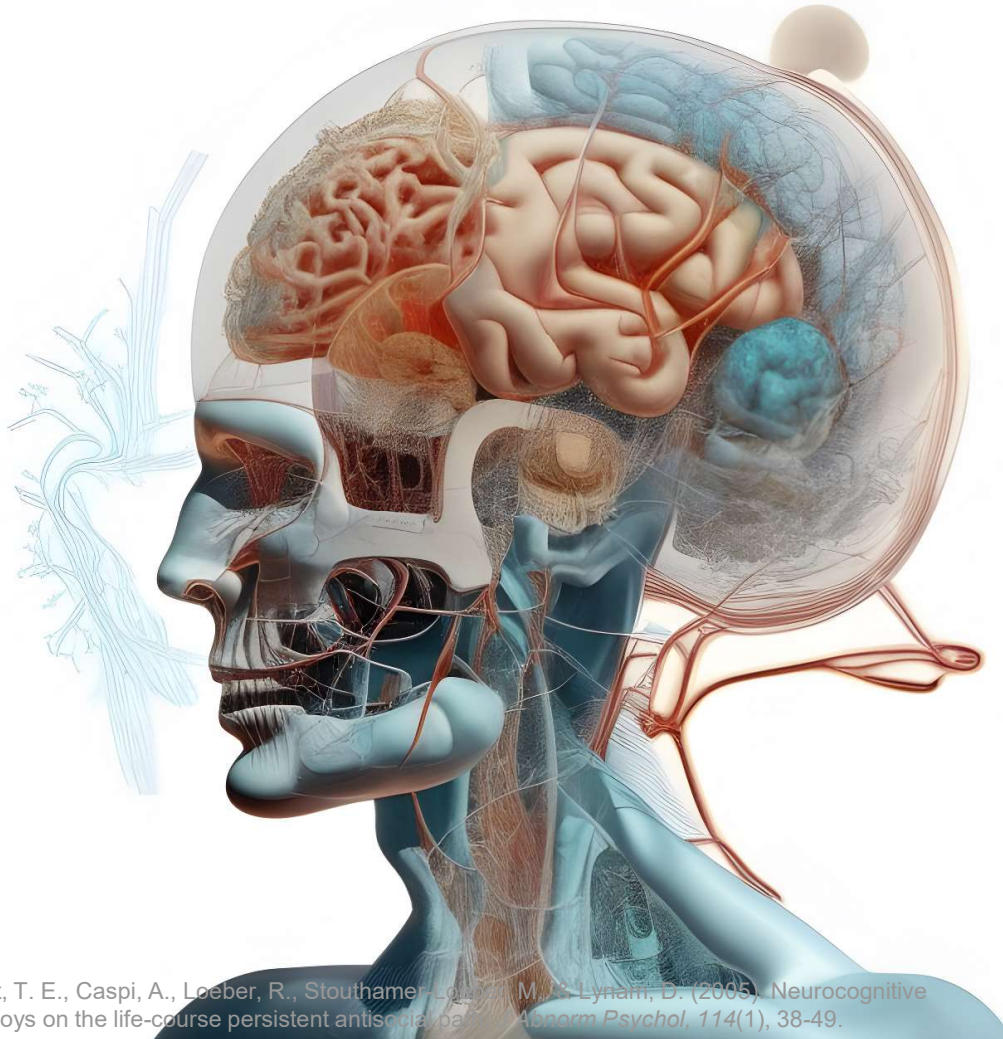

LCP

Elämänaikainen

- vakavat rikokset, väkivalta
- alkaa jo lapsena ja jatkuu läpi kehitysvaiheiden aikuisuuteen
- 5% (vastaavat >50% rikoksista)
- Taustalla neurobiologisia tekijöitä
- M/F 10-15x

LCP kognitiivisia löydöksiä

VIQ

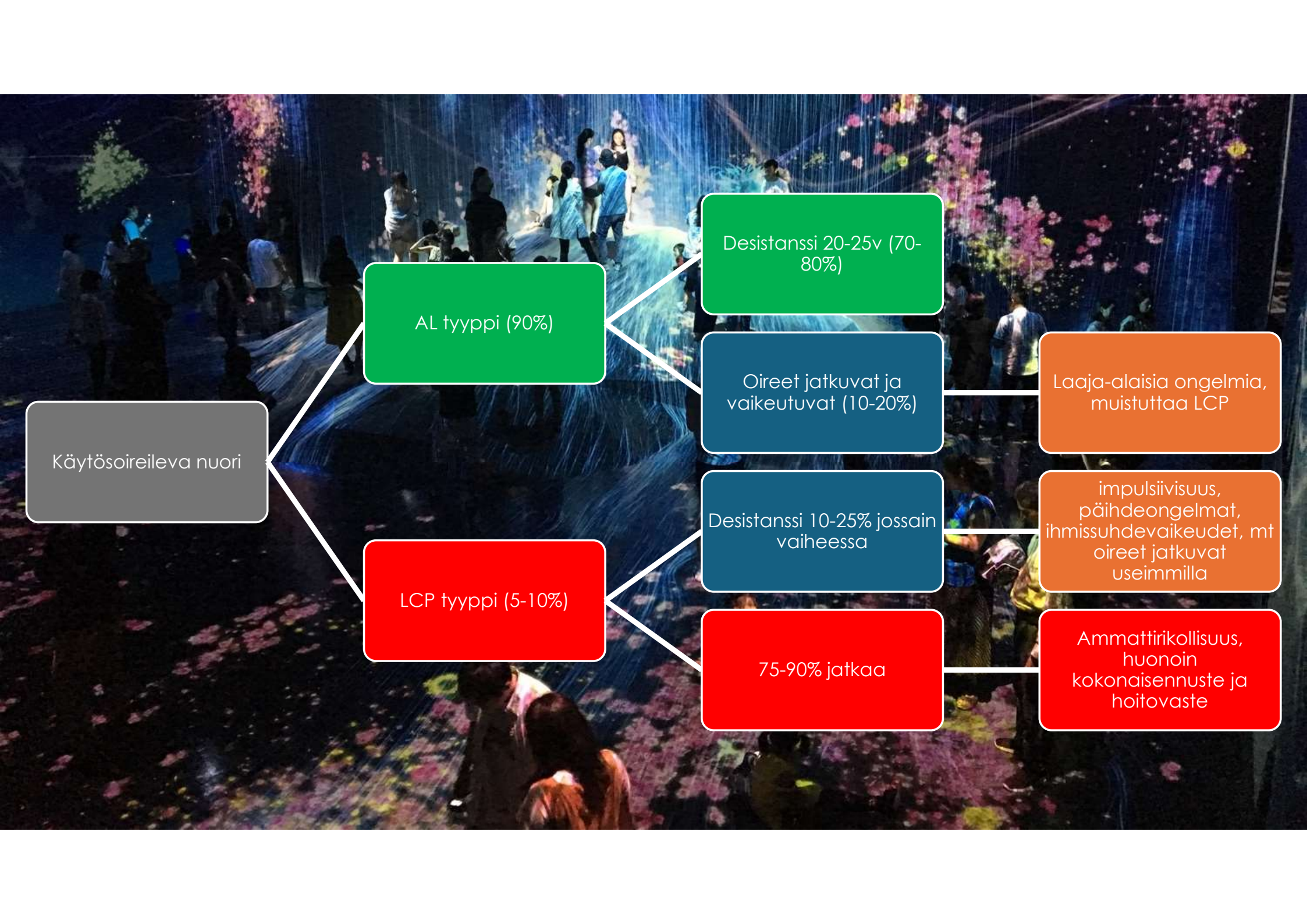
- Heikko sisäinen puhe ongelmanratkaisuna
- Sos ongelmat ja kouluongelmat
- VIQ neg korrelaatio väkivalta

Eksekutiiviset toiminnot

- Etuotsalohko; toiminnan ohjaus ja ylläpito
- Päävammat, joihin liittyy tajuttomuutta

Muisti

- Hippokampus;
ACE/traumatausta, kortisoli


```
graph LR; A[Käyttösoireileva nuori] --> B[AL tyyppi (90%)]; A --> C[LCP tyyppi (5-10%)]; B --> D[Desistanssi 20-25v (70-80%)]; B --> E[Oireet jatkuvat ja vaikeutuvat (10-20%)]; E --> F[Laaaja-alaisia ongelmia, muistuttaa LCP]; C --> G[Desistanssi 10-25% jossain vaiheessa]; G --> H[impulsiivisuus, päihdeongelmat, ihmissuhdevaikeudet, mt oireet jatkuvat useimmilla]; C --> I[75-90% jatkaa]; I --> J[Ammattirikollisuus, huonoin kokonaisennuste ja hoitovaste];
```

Käyttösoireileva nuori

AL tyyppi (90%)

Desistanssi 20-25v (70-80%)

Oireet jatkuvat ja vaikeutuvat (10-20%)

Laaaja-alaisia ongelmia, muistuttaa LCP

Desistanssi 10-25% jossain vaiheessa

impulsiivisuus, päihdeongelmat, ihmissuhdevaikeudet, mt oireet jatkuvat useimmilla

LCP tyyppi (5-10%)

75-90% jatkaa

Ammattirikollisuus, huonoin kokonaisennuste ja hoitovaste

Sama väkivalta –
eri etiologia

Matti:

Tulistuu, ei hillitse itseään
hermostuessaan, tulkitsee tilanteet
herkästi provosoiviksi, katuu
jälkeenpäin

Teppo

Käyttää väkivaltaa ja aggressiota suunnitelmallisesti, manipulatiivinen, kykenee tarvittaessa itsehillintään

Väkivalta

Reaktiivinen

Proaktiivinen

Tausta

Syntyy vastauksena
ärsykkeeseen tai uhkaan

Instrumentaalista, keino
saavuttaa tavoite

Tunne

Pelko, viha,
turhautuminen

Tunteetonta, laskelmoivaa

Persoonallisuus

Heikko tunnesäätely,
impulsiivisuus

Tunnekylmät
persoonallisuuspiirteet

Tilanne

Hallinnan menetys,
eskaloituminen

Suunnitelmallinen väkivalta,
ryöstöt, vallankäyttö

Performatiivinen väkivalta

- Väkivaltaisia tekoja tehdään näytösluonteisesti
- Väkivallan tarkoituksena on muokata omaa identiteettikuvaa muiden silmissä ja vaikuttaa omaan sosiaaliseen asemaan yhteisössä
- Uhrilla välineellinen merkitys
- Väkivalta myös itsetarkoitus (The com – verkosto)

Tekijä:

- Heikot sosiaaliset taidot, käsitys omasta huonosta sosiaalisesta asemasta, puutteellinen empatiakyky
- Heikko kokonaisuuden hahmottamisen kyky

Psykopatia

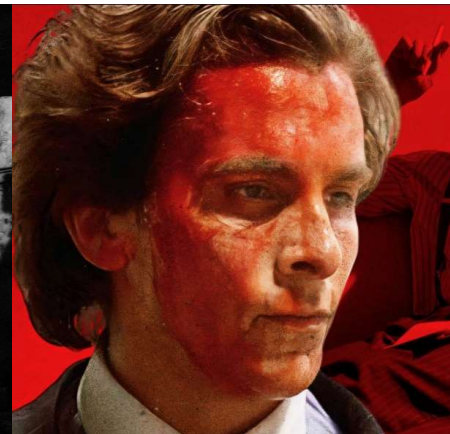
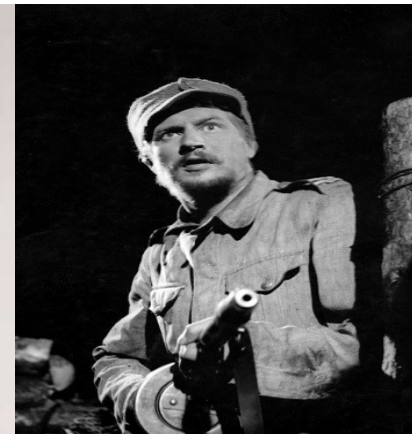
Vuorovaikutus

- Lipevyys
- Grandioottisuus
- Patologinen valehtelu
- Manipulointi

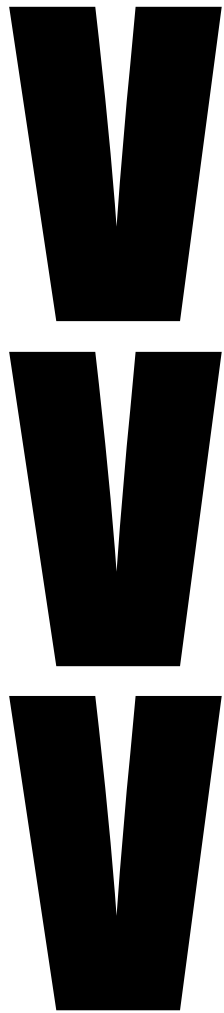
Tunne-elämä

- Empatian puute
- Katumuksen puute
- Pinnallinen tunne-elämä
- Vastuuttomuus teoista

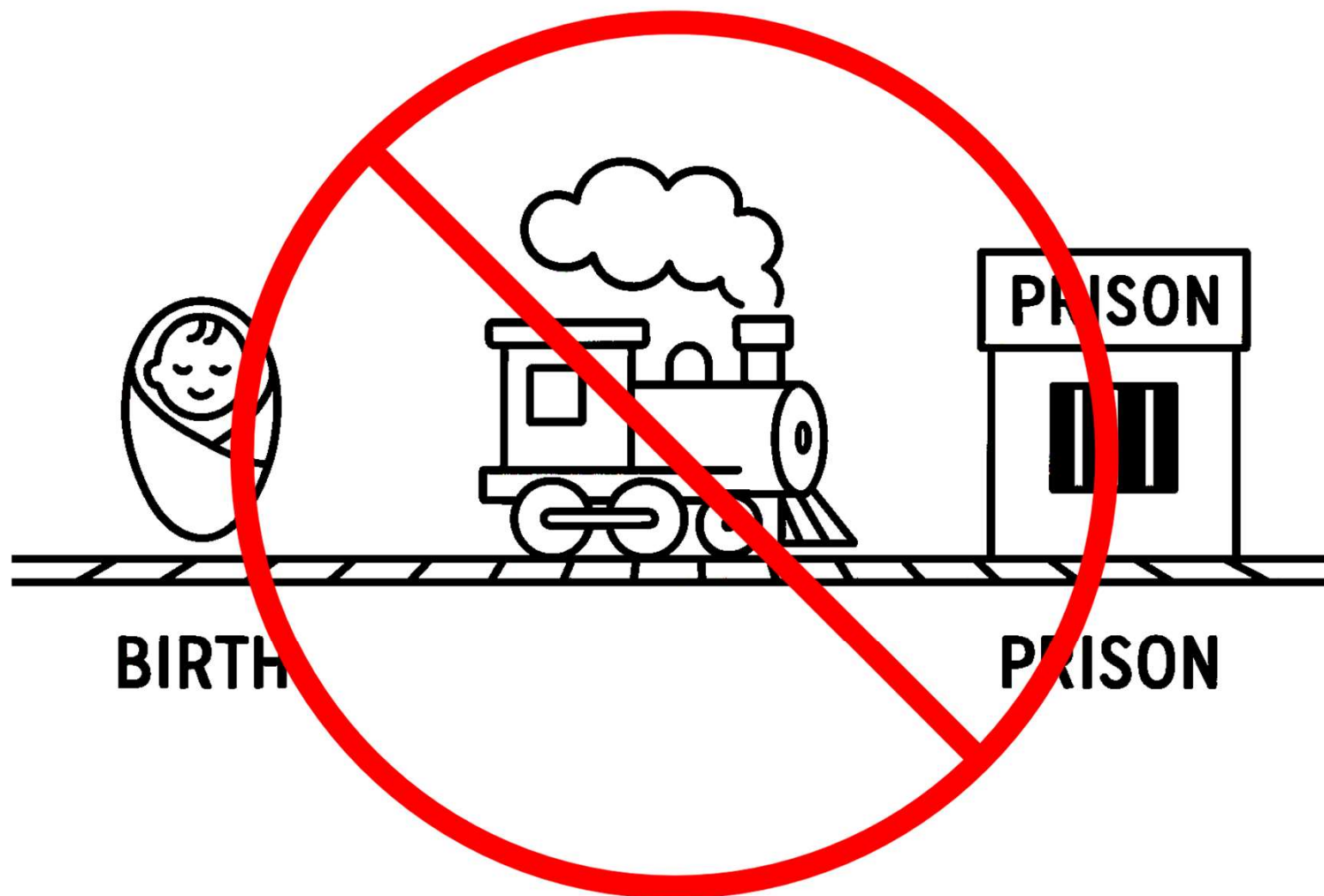
Esiintyvyys on yhteydessä rikoskäyttäytymiseen ja sen vakavuusasteeseen:
Normaalipopulaatiosta 1-2 % - Henkirikoksen tekijöistä 30 % - Raiskaaajista 35 % - Poliisiviranomaisen surmanneista 44 % - Panttivankien ottajista 50 % - Sarjamurhaajista 90 %

Yhteenveto: kolme veetä kotiinviemisiksi

- **Vakava oireilu** nuoruusiässä keskittyy ainoastaan harvoille
 - Jonkinlainen käytösoireilu on hyvin yleistä nuoruusiässä (>90%)
- **Varhain** (<11v) alkava käytöshäiriö ennustaa
 - Kouluongelmia
 - Aikaista sukupuolielämän aloittamista, seksuaalista riskikäyttäytymistä
 - Laaja-alaista huonoa aikuisiän tilannetta
- **Väkivalta** on aina hälytysmerkki
 - Reaktiivinen ja instrumentaalinen väkivalta eroavat toisistaan
 - **Tunnekylmät piirteet** ovat yhteydessä huonoon ennusteeseen

Lapsuuden vakavakaan käytösoireilu ei johda automaattisesti huonoon aikuisuuteen

- 2/3 lapsista, joilla on 7-vuotiaana vakavia käytösoireita, oireet häviävät murrosikään tultaessa
- 30-70% rikollisista poliisin nuorisorikollisuusrekistereissä = 70-30% ei ole
- Myös suurin osa aikuisista rikollisista lopettaa rikosten tekemisen
- Hypoteeseja: maturaatio, sosiaalinen oppiminen, toimijuuden nousu vs olosuhteiden uhri, elämäntarinan käännekohtat (parisuhde, lapsi...)
- Uuden tutkimustiedon perusteella myös psykopatia/CU-piirteisiä henkilöitä voi hoitaa

Odgers (2008): *Female and male antisocial trajectories: From childhood origins to adult outcomes*

“Reppu ja ilmapallot”

- Mikään yksittäinen riski ei ennusta myöhempää rikollisuutta kovin hyvin
- Riskien kasautuminen ennustaa paremmin mutta ei hyvin - jotkut saavuttavat hyvän aikuisuuden huolimatta kasautuneista riskeistä
- Paras ennuste saadaan huomioimalla sekä riskit että suojaavat tekijät
- Riskien vaikutusta voidaan lieventää lisäämällä suojaavia tekijöitä

Vakavasti käyttäsoireilevien nuorten hoito on vaikeaa monella tasolla

- Ongelmat ovat vaikeita ja yhteenkietoutuneita
- Nuoret kokevat hoidon usein tarpeettomana ja heillä on vaikeuksia kiinnittyä hoitosuhteeseen johtuen hoidon keskeytyksiin (Lindberg et al., 2024)
- Työntekijöille työskentely on ajoittain hyvin raskasta
 - Ammattilaisen omat tunteet, vastatunteet
 - Moraalisten ja eettisten arvojen mahdollinen ristiriita
 - Pettymysten sieto
- Perinteinen psykoterapia soveltuu monelle lähtökohtaisesti huonosti (NPS-puutokset)
- Yksilöllisesti räätälöityjen ja nuoria motivoivien terapiainterventioiden tarve on ilmeinen (Olsson et al., 2021)

Jokainen nuori on
yksilö, jolla on sekä
vahvuuksia että
haasteita.

Vastaavasti, tehokas
hoito edellyttää laajaa
työkalupakkia.

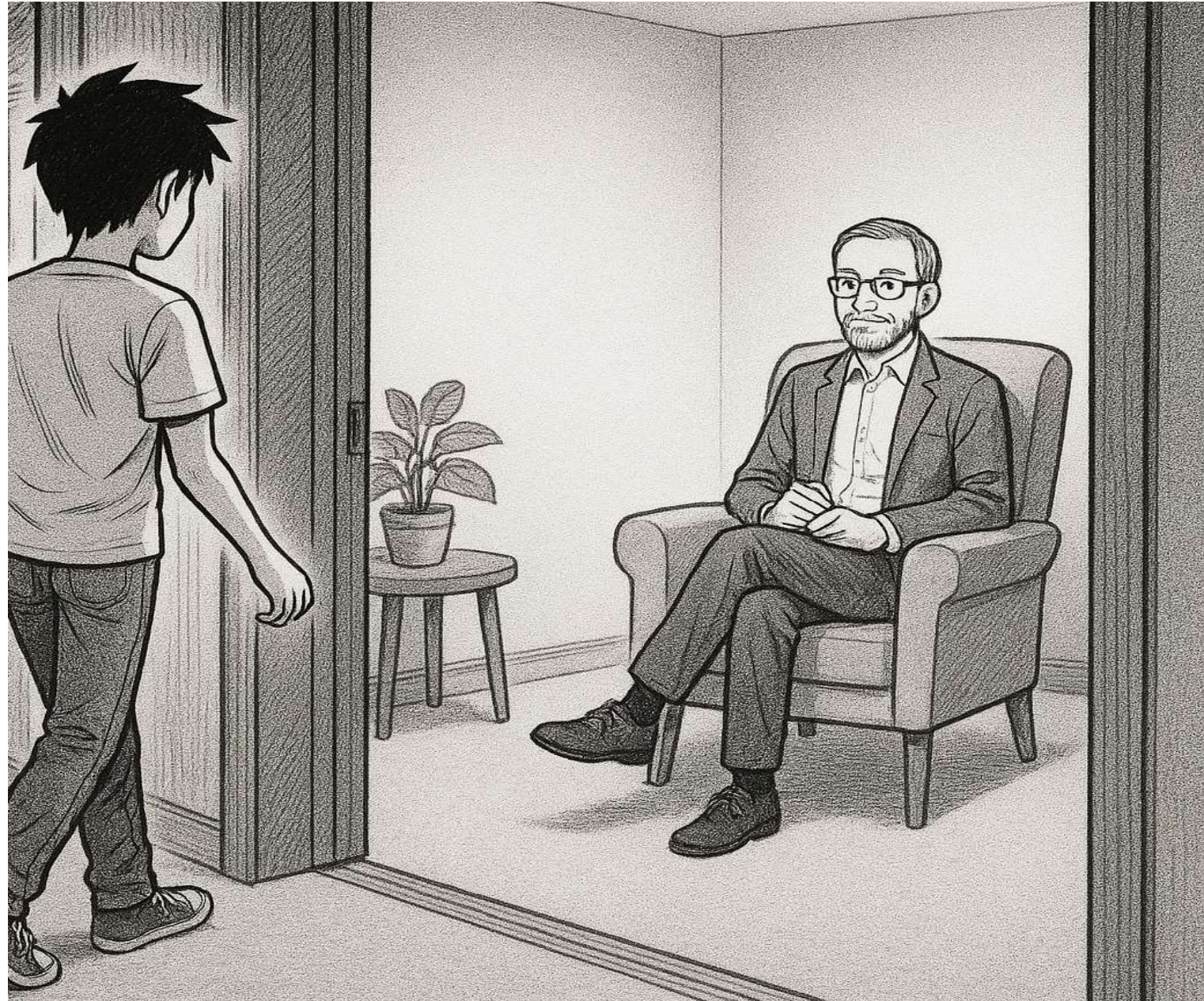

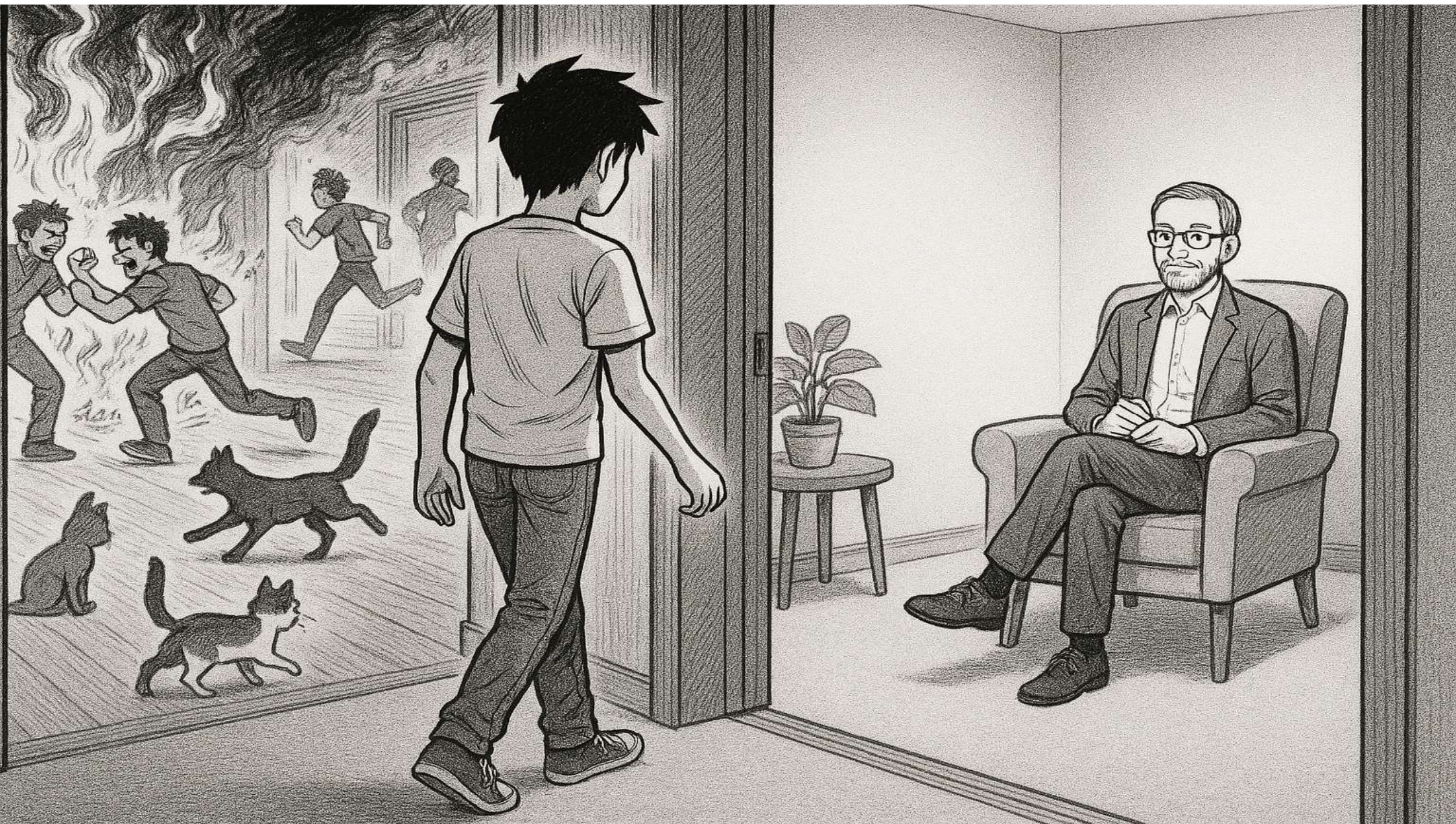

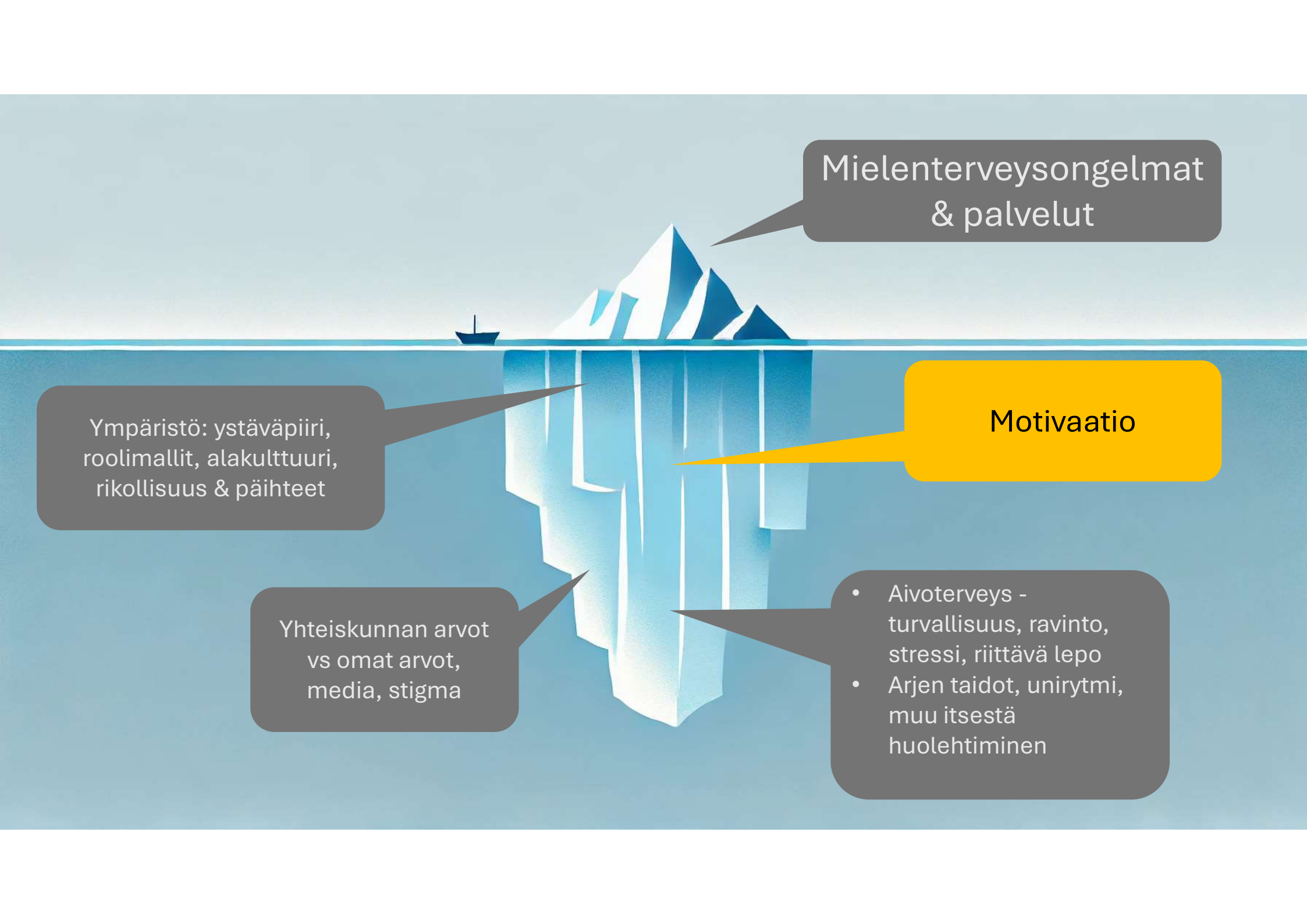
Kiellott

“Vuorovaikutuksen täytyy olla pääsääntöisesti kivaa –
vain siten se voi olla jotain, jonka äärellä haluaa olla”

The diagram features a large iceberg floating in a blue sea under a light blue sky. A small black ship is visible on the horizon to the left. The iceberg is divided into two parts: a smaller, jagged peak above the water line and a much larger, rectangular block below the water line. Five callout boxes with pointers are connected to different parts of the iceberg. The top callout points to the visible peak. The left callout points to the submerged block. The bottom-left callout points to the submerged block. The bottom-right callout points to the submerged block. The right callout points to the submerged block.

Mielenterveysongelmat
& palvelut

Ympäristö: ystäväpiiri,
roolimallit, alakulttuuri,
rikollisuus & päihteet

Motivaatio

Yhteiskunnan arvot
vs omat arvot,
media, stigma

- Aivoterveys -
turvallisuus, ravinto,
stressi, riittävä lepo
- Arjen taidot, unirytm, muu itsestä
huolehtiminen

Taidelähtöiset menetelmät

- Taiteen ja kulttuurin hyvinvointivaikutuksista on paljon tutkimusnäyttöä (mm. WHO katsaus 2017)
- Olennainen käsite: Taiteen metaforinen suoja (Päivi Känkänen)
- Suomessa toteutettuja hankkeita mm. sosiaalinen sirkus, rap-työpajat, teatterihankkeet, musiikkiprojektit
- Teatteripajaprojektit Vuorela kk 2018 & Porttiteatteri 2023-

Ruutukaappaus: Kotiliesi 5.12.2024

TARINAT

”Näitä nuoria ei saada sitoutumaan jutustelemalla” – Vantaalaisella lähiösalilla etsitään väkivallan vastalääkettä nyrkkeilykehästä

Gettogymillä nyrkkeillään ja painitaan tulevaisuutta paremmaksi. HelsinkiMission kehittämässä hankkeessa yritetään kamppailun ohessa ottaa jengiytymisriskissä elävistä nuorista tukeva koppi.

Gettogym

Aggredi Primo

Lähiösali vaihtoehtona jengielämälle ja väkivallalle.

“Yksikään nuori ei ole liian hankala tapaus helmikuussa Myyrmäessä avatulle kamppailulajisalille.”

“Gettogymmin tavoitteena on pitää nuoret irti väkivallasta ja katujengeistä.”

<https://www.helsinkimissio.fi/myotatuntuutisia/gettogymilla-tunteet-saavat-nakya/>

imagine

Compassion-focused therapy
accompanied with virtual reality
exposure training (CFT+ VR)

Nina Lindberg, Marko Manninen, Jenni Kaunomäki, Mirva Heikkilä

Ilman motivaatiota ei ole muutosta

CATERPILAR

3038

CATERPILLAR

3038

CHRYSLA

31078

CHRYSLIS

31078

BUTTERFOIS

31078

- Motivaatio ei ole vain yksilön, vaan pikemminkin ihmisten välisen suhteen ominaisuus
- Motivaatio rakentuu vuorovaikutuksessa

Holmström E (2024): "Conceptualizing the therapist's relational positioning: Basic need support to facilitate patient engagement and emotional change". Psykologian väitöskirja.

“Ihmisestä tulee sellainen, millaisena häntä
kohdellaan” – Goethe

Kiitos!

